

Yttrande över slutbetänkandet En ny viltförvaltningslagstiftning (SOU 2025:125)

Ert dnr: LI2026/00074

Generella synpunkter

Länstyrelsen Värmland (Länstyrelsen) tillstyrker i huvudsak förslagen men efterfrågar vissa justeringar och kompletteringar utifrån synpunkterna i detta yttrande.

Länstyrelsen ser positivt på arbetet med att modernisera språkbruk och innehåll i den nya viltförvaltningslagstiftningen, liksom att den anpassas till EU:s naturvårdsdirektiv och annan relevant lagstiftning. Samtidigt är det viktigt att ta vara på det som fungerar väl i dagens viltförvaltning samt att värna det förtroende som finns för förvaltningen och mellan berörda aktörer.

Länstyrelsen har lång och bred erfarenhet av samverkan och kommunikation i viltfrågor. Det är ett arbetssätt som fungerar men som också kräver resurser, tid och kompetens. Behoven av olika arbetsinsatser kopplat till bland annat kommunikation och samverkan har generellt minskat i rovdjursfrågor men ökat i klövviltsfrågor. Det behöver ske ett omfattande arbete mellan länstyrelserna för att göra bedömningarna så likartade som möjligt samtidigt som hänsyn tas till lokala förutsättningar.

Att föra in förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn samt förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer i viltförvaltningslagstiftningen ser Länstyrelsen som positivt.

Länstyrelsen anser att tidpunkten för ikraftträdandet av den nya viltförvaltningslagstiftningen är orealistisk. Inför ikraftträdandet behöver föreskrifter, nya uppdragsanvisningar och uppdaterade rapporteringssystem m.m. vara på plats. Dessutom ska det enligt förslaget utredas ytterligare hur en flerartsförvaltning av klövvilt ska

finansieras. Länsstyrelsen saknar även en färdig modell i förslaget för hur älgvårdsfonden ska ersättas och hur finansieringen av älgförvaltningen ska se ut. Om fällavgifterna tas bort och älgvårdsfonden ersätts med en viltförvaltningsfond behöver det klargöras hur fördelningen av medel till länsstyrelserna ska gå till. Mot bakgrund av detta anser Länsstyrelsen att ett ikraftträdande i stället bör senareläggas till förslagsvis den 1 juli 2028.

1.1 Förslag till viltförvaltningslag

1 kap. Tillämpningsområde, syfte och definitioner

2 §

Länsstyrelsen bedömer att det behövs någon form av riktlinjer kring hur de olika syftena ska prioriteras mellan varandra. Hur stora skador ska kunna tillåtas samtidigt som vi ska bevara och hållbart nyttja viltet. Detta är exempelvis aktuellt när det gäller älg och skador på skog. I områden med låg älgstam, tätt med vargrevir och stora skador på skog behöver man ha en prioriteringsordning. Det hänger ju till stor del också på vilka målnivåer man sätter gällande exempelvis skadenivåer. Målsättningarna man sätter nationellt och regionalt behöver vara realistiska och ta hänsyn till lokala förutsättningar. Om målen och syftena är att betrakta som likställda ska det också tydligt framgå.

2 kap. Grundläggande bestämmelser inom viltförvaltningen

3 §

Länsstyrelsen bedömer att det här behövs en formulering som kopplar till uppsåt. Annars är risken att all utfodring kan tolkas som olovlig för att vilt rör sig över stora områden och kan lockas en lång sträcka till en utfodring.

Utfodring av vilt

6 §

Länsstyrelsen efterfrågar en skrivning som ger Länsstyrelsen möjlighet att förbjuda utfodring av flera anledningar än enbart risken för trafikolyckor eller allvarlig skada på egendom. I flertalet fall har situationer uppstått där allmänhet har matat vilda djur så

pass mycket att de blir tama och tappar rädsla för människor. En skrivning där även habituering av vilt ingår eller risken för människors säkerhet, är önskvärt. Exempelvis kan älgar som matats under lång tid till slut angripa människor eller uppehålla sig i bebyggelse vilket kan leda till riskfyllda situationer.

Alternativt kan man lägga till en formulering om att det är förbjudet att utfodra vilt under ovan angivna förutsättningar, där vilt blir tama och/eller farliga.

3 kap. Jakträtt och jakt på någon annans jaktområde

Rätt till skyddsjakt på någon annans jaktområde

10 §

Länsstyrelsen anser att det vore bra att förtydliga att skyddsjakten genomförs av den som bor på platsen eller på uppdrag av jakträttshavaren.

4 kap. Jakten och begränsningar av jakten

Älgförvaltningsområden och älgförvaltningsplaner

3 § tredje stycket

Länsstyrelsen anser att det behövs en tydligare formulering och ett tydligt mandat. Uttrycket prövar används i bland annat 4 § förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Ordet skapar en viss osäkerhet i fråga om vad uppgiften egentligen innebär. Detsamma gäller älgskötselplaner och kronhjortsskötselplaner.

6 kap. Jakt och avlivning av allmänintresse och vilt som tillfaller staten

3 §

Att ställa krav på att avlivning bör ske snarast riskerar att skapa förvirring och en tröskel för allmänheten att agera. Länsstyrelsens erfarenhet är att 40 § c i jaktförordningen inte överutnyttjats tidigare utan tröskeln har snarare varit för hög.

1.6 Förslag till viltförvaltningsförordning

3 kap. Förvaltning av stora rovdjur och vissa sälar

Populationsreglerande jakt på vissa stora rovdjur

7 §

När det gäller populationsreglerande jakt på björn, järv eller lodjur anges inte i den föreslagna bestämmelsen i vilket och/eller vilka syften jakt ska få genomföras. Det framgår alltså inte vilket problem jakten ska lösa, vilket riskerar att leda till att bestämmelsen blir svårtillämpad.

10 §

I vissa situationer och jakter kan det vara aktuellt med fler än en jaktledare. Länsstyrelsen efterfrågar en formulering som tydligt öppnar för att fler än en (1) jaktledare kan utses.

14 §

Av bestämmelsen bör också framgå att Länsstyrelsen (eller beslutande myndighet) kan avlysa jakten.

4 kap. Skydds jakt

Skydds jakt på klövvilt och vissa andra vilda däggdjur

1 §

Länsstyrelsen anser att det finns en risk för att skydds jaktverktyget försvagas och blir mer svårbedömt om uttrycket allvarlig skada tas bort. Skador orsakade av vilt på skog och grödor är i viss mån oundvikliga i ett brukat landskap med förekomst av klövvilt. Ett visst produktionsbortfall på grund av viltskador är därför att vänta, vilket gör det utmanande att avgöra när en skada är av sådan omfattning att den motiverar skydds jakt.

Länsstyrelsen får idag mycket få skydds jaktansökningar på grund av allvarlig skada på gröda eller skog. Redan med nuvarande krav på allvarlig skada är det svårt att göra en enhetlig och rättssäker bedömning, eftersom det saknas tydliga tröskelvärden för när en skada ska anses vara tillräckligt stor. Om kravet på allvarlig skada tas

bort och ersätts med endast skada, riskerar bedömningsutrymmet att bli än mer otydligt. Detta ökar risken för skiftande tillämpningar mellan länsstyrelser, vilket kan påverka både rättssäkerheten och förtroendet för förvaltningen.

Risken är att vi får en utveckling där skyddsjakt, till viss del, ersätter den ordinarie klövviltförvaltningen. Skador orsakade av klövvilt ska hanteras av älg- och kronhjortsskötselområden och de lokala jaktlagen, det är en del av förvaltningssystemet.

5 kap. Begränsningar av jakten och skyldighet att anmäla jakt och jaktresultat

Skyldighet att anmäla vissa dödade eller påskjutna stora rovdjur efter rovdjursangrepp m.m.

12 §

Det bör finnas möjlighet för länsstyrelsen att lämna över ett ärende till Polisen även om det är oklarheter, som nödvändigtvis inte leder till en direkt misstanke om brott. Om det finns misstanke om brott bör det vara Polisens sak att utreda. Bestämmelsen bör formuleras om så att Länsstyrelsen får lämna över ett ärende om det inte går att utesluta brott eller om det finns oklarheter, som Polisen bör utreda.

10 kap. Viltolyckor, avlivning av vilt och vilt som tillfaller staten

Avlivning av vilt

3 §

Ärenden av denna typ har under många år ”bollats” mellan polisen och Länsstyrelsen. Det verkar idag finnas en otydlighet kring vem som ska besluta om skyddsjakt eller avlivning av vilt som är farliga för människor. Polisen och även kommuner i vissa fall har hänvisat till att Länsstyrelsen kan ta beslut med stöd av 23 a § punkt 1 i jaktförordningen som anger att om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande

skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Länsstyrelsen har efterfrågat vägledning från Naturvårdsverket i denna typ av situationer. Mer specifikt i samband med att en habituerad närgående älg var oskygg och gjorde utfall mot människor. Enligt Naturvårdsverkets mening har 9 § jaktlagen tillkommit just för att hantera situationer som den aktuella. Naturvårdsverkets bedömning är att formuleringen i 23 a § jaktförordningen handlar om problem i betydligt större skala än ett enstaka djur som uppträder oskyggt eller aggressivt.

Det vore bra om det förtydligades att när det rör sig om några enstaka vilda djur som förvillat sig in i tätortsmiljöer, uppehåller sig nära människor och vid trafikerade vägar, är det Polisen som kan besluta om avlivning. Polisen har bättre förutsättningar för avlivning av djur i tätorter. Djur som kan antas vara farligt för människor bör kunna innefatta djur som kan orsaka risk för människors säkerhet. Ett exempel är 2–3 älgar som regelbundet uppehåller sig i tätbebyggda områden och vid trafikerade vägar. Dessa bör tydligt omfattas av denna paragraf. Här kan det vara en fördel att formulera det som att det är ett eller flera vilda djur/vilt som orsakar avsevärd skada. Detta för att det inte ska tolkas som att det enbart är ett (1) vilt djur det handlar om.

12 kap. Förvaltningsplaner för vilt, rovdjursinventering och viltförvaltningsdelegationer

Rovdjursinventering

3 §

Länsstyrelsen anser att det i stället för att det står: "Länsstyrelsen ska varje år undersöka populationsstorlek...", bör det stå "Länsstyrelsen ska varje år genomföra inventeringar av varg, järv, lodjur, fjällräv och kungsörn i länet (rovdjursinventering)". Detta för att göra ett förtydligande kring terminologin. Länsstyrelsen genomför inventeringar. Inventeringsresultaten ligger till grund för nationella aktörers beräkningar, som ger oss "populationsuppskattningar". I dagsläget undersöker Länsstyrelsen alltså inte populationsstorleken för nämnda arter i egentlig mening.

7 Övriga ändringar som berör lagnivån

7.9 Avlivning av vilt

7.9.2 Avlivning av vilt av djurskyddsskäl

Länsstyrelsen anser att det i den föreslagna lagstiftningen saknas en möjlighet att fånga in och tillfälligt förvara skadat vilt, som sedan ska vårdas eller transporteras till en viltrehabiliterare. I vissa situationer kan det vara aktuellt att fånga vilt för att vårda dem, i stället för att avliva dem. Ett exempel kan vara oljeskadade fåglar eller hotade arter som bör vårdas av naturvårdsskäl. Eftersom att fånga räknas som jakt i förslaget blir det generellt olagligt att fånga in djur vid sådana situationer.

8 Övriga ändringar som enbart berör förordningsnivån

8.7 Anmälan av jaktresultat m.m.

Jaktledaren har idag oftast inte möjlighet att få tillträde till rapportering av älgar i Älgdata då det enbart är företrädaren för älgskötselområdet som kan logga in i det systemet. I Viltdata kan jaktledare gå in och rapportera älgar men det är inte alla älgskötselområden som använder Viltdata. Många jaktledare saknar därför möjlighet att anmäla ett jaktresultat direkt till Länsstyrelsen. De måste gå genom en företrädare för exempelvis ett älgskötselområde. Av ovan nämnda anledning blir det opraktiskt och försvårande om jaktledaren skulle vara ansvarig för anmälan. Det vore sannolikt bättre om det var företrädaren för älgjaktområdet eller kronhjortsskötselområdet som bar det ansvaret.

8.12 Jakt av naturvårdsskäl

Länsstyrelsen anser att det bör framgå av förordning att det även av naturvårdsskäl är tillåtet att fånga vilt som bör vårdas av djurskyddsskäl. Här blir hanteringen opraktisk om Länsstyrelsen ska fatta ett beslut innan omhändertagandet.

8.14 Förvaltningsplaner för vilt

Länsstyrelsen anser att det ska finnas krav på att Naturvårdsverket även upprättar en nationell förvaltningsplan för älg. Det är också

önskvärt att övrigt hjortvilt inkluderas i en nationell förvaltningsplan.

9.6 Straffbestämmelserna i viltförvaltningslagen

9.6.3 Bötesbrottslighet

Länsstyrelsen bedömer att det kan finnas ett stort mörkertal gällande överträdelser där hund driver vilt över annans jaktområde. Om frekvensen av anmälda överträdelser ökar kan Länsstyrelsen få en hög belastning. Frågor eller påpekanden om överträdelser kommer idag in till Länsstyrelsen till viss del. Bedömningen är att ofta kan tröskeln vara lägre för medborgare att kontakta Länsstyrelsen jämfört med Polisen. Mängden överträdelser att hantera för Länsstyrelsen skulle därför kunna bli större än för Polisen i liknande ärenden. Därför är det viktigt att resurser tillförs Länsstyrelsen och att riktlinjer och föreskrifter är på plats i samband med att den nya lagen träder i kraft.

10 Sanktionsväxling

10.3 Sanktionsavgifter bör användas i fler fall vid mindre allvarliga överträdelser

Se synpunkter under 9.6.3 Bötesbrottslighet ovan.

12 Ett kompletterat sekretesskydd

12.6 Sekretessen för att motverka att vapen kommer till brottslig användning kompletteras

Sekretessen är viktig för att skydda information om exempelvis vapeninnehav. Samtidigt är det viktigt att berörda inom viltförvaltningen har tillgång till kontaktuppgifter till olika företrädare. Det behöver finnas möjlighet för Länsstyrelsen att kunna skicka ut kontaktuppgifter till aktörer inom exempelvis älgförvaltningen för att främja dialog. Därtill är samrådsprocessen helt avgörande och central inom älgförvaltningen. Att göra en sekretessprövning varje gång en älgförvaltningsgrupp ber om kontaktuppgifter till älgskötselområden i älgförvaltningsområdet riskerar att sakta ner dialogen och öka belastningen. Det vore om möjligt bra att här skilja på behöriga och obehöriga aktörer i viltförvaltningen. Här behöver man på något sätt ge en öppning för

en smidig förmedling av kontaktuppgifter i en förvaltning som bygger på dialog mellan en stor mängd aktörer. Dessutom är älgförvaltningen starkt beroende av att information kan skickas mellan aktörer till ett stort antal mottagare, med både myndigheter, ideellt arbetande och/eller förtroendevalda som avsändare.

Resurser för nya uppgifter

Utredaren gör bedömningen att varje enskilt förslag inte nämnvärt kommer att öka belastningen på myndigheten. Länsstyrelsen delar inte den bedömningen, och anser dessutom att man utöver att bedöma varje förslag för sig även måste se till hur helheten av de remitterade förslagen påverkar resursbehovet.

Länsstyrelsen kan konstatera att uppgifterna inom viltförvaltningsområdet över tid både har förändrats och blivit fler, vilket har inneburit ökade krav och större förväntningar på myndigheten. Detta har påtalats i budgetunderlag vid flera tillfällen, och behovet av resurser som står i paritet till detta har påtalats utan resultat.

Mot bakgrund av detta är det av största vikt att åtminstone de uppgifter som enligt utredningens förslag ska tillföras länsstyrelserna resurssätts på en nivå som gör att uppgifterna kan genomföras på ett adekvat sätt.

Om Länsstyrelsen får ett antal nya uppgifter, är bedömningen att den sammantagna belastningen definitivt kommer att öka. För att Länsstyrelsen ska kunna hantera de nya uppgifterna och ha en beredskap för hantering av rutiner och ärenden kopplat till dem, kommer resurser att behöva tillföras. Eftersom utredningens bedömning gällande belastningsökningen på Länsstyrelsen är osäker, förutsätter myndigheten att det noggrant utreds hur mycket resurser som behöver tillföras, innan nya uppgifter adderas.

Länsstyrelsen anser också att för att de nya uppgifterna ska kunna hanteras behöver föreskrifter, riktlinjer och relevanta IT- system vara på plats och uppdateras innan uppgifterna läggs på myndigheten.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Georg Andrén med vilthandläggare Magnus Nystrand som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillförordnat länsråd Cecilia Tisell, avdelningschef Maria Hammarström, rättschef Ingela Alverfors, enhetschef Laura Hedberg och länsjurist Johan Magnusson deltagit.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress
Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel
010-224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på
Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/varmland/personuppgifter